

Daniel Kalinowski

Bytowskie konferencje kaszuboznawcze

Acta Cassubiana 10, 315-318

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Daniel Kalinowski

Bytowskie konferencje kaszuboznawcze

Namysł filologiczny poświęcony tradycjom literackim Pomorza powoli staje się zespołem działań konsekwentnych, programowych i metodycznych. Problemów do opisu i analizy jest bardzo wiele i sięgając do polskich czy niemieckich opracowań, widać, jak dużo jest jeszcze do zinterpretowania. Nie tylko zresztą chodzi o przypomnianie kaszubskich motywów w literaturze polskiego Pomorza, a o wnikliwe rozpoznanie przestrzeni literackiej Kaszub i uchwycenie obecności ściśle kaszubskiego, a także polskiego i niemieckiego kręgu poetów i pisarzy.

Bytów – konkretnie zaś Muzeum Zachodnio-Kaszubskie – to kolejne ważne dla literaturoznawcy zajmującego się problematyką pomorską miejsce. Dzieje się tak ze względu na cyklicznie organizowane Konferencje Kaszuboznawcze, które zaistniały dzięki współpracy bytowskiego ośrodka i Instytutu Filologii Polskiej Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku (dziś Instytut Polonistyki Akademii Pomorskiej w Słupsku). Dyrektor Muzeum – Janusz Kopydłowski – wraz z zespołem pracowników merytorycznych stworzyli ciepłą atmosferę dla prezentacji pomysłów i idei współczesnego literaturoznawstwa, zaś opieką merytoryczną i organizacyjną zajęli się Adela Kuik-Kalinowska oraz Daniel Kalinowski.

I Konferencja Kaszuboznawcza odbyła się 27 września 2002 roku i poświęcona była twórczości Hieronima Derdowskiego. Było to swoiste naukowe nawiązanie do obchodów Roku Derdowskiego, które na Pomorzu obchodzono bardzo uroczysto. Konferencję zainicjowało wystąpienie Stanisława Jankego *Hieronim Derdowski i literatura kaszubska*, który omówił rolę pisarza i publicysty w rozwoju samoświadomości kaszubskiej. Następnie usłyszeliśmy prof. Zbigniewa Zielonkę, który zajął się najbardziej znanym poematem pomorskiego twórcy *O panu Czorlińskim co do Pucka po sece jachoł*. Dr Adela Kuik-Kalinowska zaprezentowała wpływ utworów Derdowskiego na późniejszą literaturę pisaną w języku kaszubskim. Dr Jowita Kęcińska skupiła się zaś na omówieniu motywów literackich Derdowskiego w najciekawszym chyba utworze kaszubszczyzny

Życiu i przygodach Remusa Aleksandra Majkowskiego. Dr Daniel Kalinowski zaproponował rzadko podejmowany problem kreowania w tradycji Kaszub obrazu społeczności żydowskiej, charakteryzując go na przykładzie poematu o panu Czorlińskim. Konferencję zakończył zespół „Cassubia Cantans” (Parchowo), wykonujący tradycyjne pieśni kaszubskie w adaptacji chóralnej.

Podczas II Konferencji za temat przewodni obrano sobie twórczość Aleksandra Majkowskiego. 10 września 2003 roku konferencję rozpoczął dr hab. Cezary Obracht-Prondzyński, zarysowując skomplikowaną (wybory narodowościowe, religijne) sytuację kaszubskiej inteligencji na przełomie XIX i XX wieku. Później dr Adela Kuik-Kalinowska przedstawiała wydawałoby się oczywisty, a w istocie niezwykle zajmujący aspekt zawodowy (medyczny) biografii A. Majkowskiego. Prof. Tadeusz Linkner analizował motywy wiejskie w jednym z pierwszych utworów Majkowskiego *Jak w Kościerzynie koscelnego obrale*. Następnie dr Ewa Urbańska interpretowała kategorie nadziei, dobra i harmonii, przebijających się z kart kaszubskiej epepei o Remusie. Dr Daniel Kalinowski kończył część referatową sesji wystąpieniem *Remus w romantycznym płaszczu*, które ukazywało, w jaki sposób Majkowski odnawiał romantyczne koncepcje literackie w swych utworach. Teatralnym zwieńczeniem konferencji były fragmenty spektaklu *Remus* teatru „Dialogus” (Parchowo) w reżyserii Jaromira Szroedera.

III Konferencja – firmowana przez nowo powstałą Pracownię Kultury Literackiej Pomorza przy Instytucie Filologii Polskiej PAP w Słupsku, dotyczyła Floriana Ceynowy. 10 września 2004 roku spotkanie rozpoczął dr hab. Cezary Obracht-Prondzyński, omawiając portret Ceynowy, jaki nakreślił w swej książce Jan Karnowski. Później prof. Tadeusz Linkner przedstawił *Zbiór pieśni światowych* Ceynowy jako dzieło stanowiące zbiór nie tylko folklorystyczny, ale i po części zawierający utwory autorskie. Następnie dr Adela Kuik-Kalinowska interpretowała wykorzystanie technik literackich występujących w *Rozmowie Pólocha s Kaszebą*. Następnie Jerzy Dąbrowa-Januszewski opisał zasługi Ceynowy w ratowaniu śladów kulturowych słowiańskiego żywiołu na Pomorzu. Po tym referacie dr Ewa Urbańska-Mazuruk zajęła się problematyką językoznawczą, ze szczególnym uwzględnieniem analizując język osobniczy Ceynowy. Sesję zakończył dr Daniel Kalinowski, ukazując żywotność romantycznego modelu stylu zachowań oraz obecność światopoglądowych komponentów romantyzmu w wyborach ideowych Floriana Ceynowy.

IV Konferencja związana była z Szymonem Krofeyem oraz tradycją protestancką na Pomorzu. 27 października 2005 roku sesja rozpoczęła się wystąpieniem dr Adeli Kuik-Kalinowskiej *Liryka a perswazja. Z problemów literatury protestanckiej na Pomorzu*, które dotyczyło stylistyki pieśni religijnych Szymona Krofeya. Następnie dr Sylwia Wesołowska przybliżyła kilka faktów z dziejów szkolnictwa w Bytowie do XVIII wieku, które uzmysławiały, jaka była wówczas kondycja edukacji w tej części Pomorza. Jeszcze inny aspekt obecności kultury

protestanckiej na Pomorzu opisała dr Violetta Kostka, przedstawiając gdańskie kancjonały ewangelickie. Po tym referacie o językowym obrazie świata w pieśniach Szymona Krofeya mówił dr Jarosław Szuta. Na koniec dr Daniel Kalinowski scharakteryzował ilustracje zawarte w *Małym katechizmie* Lutra-Pontanusa. Konferencję kończył fragment spektaklu Teatru „Dialogus” *Pustu noc* w reżyserii Marcina Brzozowskiego i Jaromira Szroedera.

27 października 2006 roku odbyła się VI Konferencja zatytułowana *Jan Drzeżdżon i kaszubska enklawa kulturowa*. Sesję rozpoczął prof. Zbigniew Zielonka referatem *Drzeżdżon o literaturze kaszubskiej*, zajmując się głównie literaturoznawczymi pracami bohatera konferencji. Następnie dr Adela Kuik-Kalinowska ukazała walory poezji Drzeżdżona, podkreślając jej wysoką rangę artystyczną (mityczność, barwa języka, onomatopeje). Później prof. Tadeusz Linkner opisywał zjawiska współczesnego życia literackiego (konkursy literackie, proza, poezje), inspirowane twórczością Drzeżdżona. Z kolei prof. Jowita Kęcińska charakteryzowała prowokacyjną w swym antybrzoźnictwie i upodobaniu do groteski książkę Drzeżdżona o Michale Drzymale. Kolejny referat, tym razem dr. Daniela Kalinowskiego dotyczył jednej z powieści Drzeżdżona, w której przewijały się wyraźnie wątki z utworów Franza Kafki. Jako ostatni w tej konferencji wygłosił swój referat dr Jarosław Szuta, mówiąc o nazewnictwie w twórczości Jana Drzeżdżona.

VI Konferencja, która odbyła się 21 listopada 2007 roku ukazywała społeczną, ideową i artystyczną rolę zrzeszyńców w kształtowaniu się świadomości Kaszubów. Sesję rozpoczął prof. Józef Borzyszkowski referatem *Ruch kaszubski w latach trzydziestych XX wieku*, charakteryzującym ważną rolę kulturotwórczą wielu istniejących w dwudziestoleciu międzywojennym organizacji i towarzystw działających na Pomorzu. Następnie dr Adela Kuik-Kalinowska w tekście *Poezje Aleksandra Labudy* omówiła podstawowe tendencje stylistyczne tej twórczości, wyznaczając grupę tekstów prywatno-lirycznych oraz programowo-ideowych. W kolejnym wystąpieniu dr hab. Jowita Kęcińska ukazała sylwetkę jednego z mniej znanych zrzeszyńców, księdza Franciszka Gruczę jako kapłana, literata i działacza społecznego. Natomiast Edmund Kamiński w bogato ilustrowanym przykładami wierszy wystąpieniu zaprezentował twórczość Jana Trepczyka. Na koniec dr Daniel Kalinowski omówił specyfikę dramaturgii Jana Rompskiego.

Bytowskie Konferencje Kaszubologiczne mają formułę niewielkich, czasami niemal seminaryjnych spotkań naukowych. Pomysłodawcom nie zależy na tworzeniu sztucznego ruchu intelektualnego i organizowaniu okazjonalnych imprez kulturalnych z powodu rocznic czy wydarzeń politycznych. Chodzi raczej o wypracowanie stałego miejsca studiów nad literaturą kaszubską, o wytworzenie tradycji filologicznych badań nad wybitnymi artystami słowa, nad przejawami życia literackiego kaszubskiej przestrzeni kulturowej. Wypełnianie takiego zadania obliczone jest na szereg lat, na całe pokolenia literaturoznawców. Konferencje Kaszu-

bologiczne są kierowane zarówno do młodzieży szkół średnich, jak i do środowisk akademickich, co wspomaga tworzenie się między nimi trwałych związków. Najszerszym celem naukowych spotkań na bytowskim zamku jest to, aby rozumieć przeszłość i teraźniejszość miejsca, w którym się przebywa, budować do niego swój emocjonalny i intelektualny stosunek, kreować rzeczywistość, a nie tylko ją konsumować. Wówczas tworzy się społeczność świadoma swego dziedzictwa i świadoma swoich dążeń, społeczność aktywna i twórcza.

Tegoroczna VII Konferencja Kaszuboznawcza w Bytowie firmowana będzie oprócz stałych organizatorów (Muzeum Zachodnio-Kaszubskie w Bytowie oraz Pracownia Kultury Literackiej Pomorza Akademii Pomorskiej w Słupsku) przez jeszcze jeden podmiot – Instytut Kaszubski w Gdańsku. To sygnał na integrowanie się środowiska bytowskiego, słupskiego i gdańskiego. Tegoroczna sesja poświęcona będzie Janowi Karnowskiemu.